

18.Хороб С. Слово, образ, форми: у пошуках художності/ Степан Хороб. – Івано-Франківськ: Плай, 2000. – 200 с.

19.Центральний державний історичний архів у Львові, фонд 205 оп., спр. 1, арк.704

К. ФЕДОР

ВАСИЛИЙ ТКАЧУК В ЗАПАДНОУКРАИНСКОМ ЛИТЕРАТУРНОМ И КУЛЬТУРНОМ ПРОЦЕССЕ НАЧАЛА XX ВЕКА

В статье сфокусировано внимание на фигуре Василя Ткачука, неизвестных и малоизвестных фактах из жизни и творчества писателя. Зделана попытка определить место и роль новеллиста в западноукраинском литературном и культурном процессе начала 20 века, его жанрово-стилевого своеобразия.

Ключевые слова: жанр, новелла, стиль, малая проза.

Ch. FEDOR

CREATIVITY OF VASYL TKACHUK AND HIS INFLUENCE ON THE LITERARY AND CULTURAL PROCESSES OF THE EARLY XX CENTURY

In this article attention is focused on the figure of Vasyl Tkachuk, unknown and unimportant facts of the life and work of the writer. The copyright vision of the place and role of the novelist in the Western Ukrainian literature and culture during the early 20th century, its genre and stylistic originality.

Key words: genre, novel, style, little prose.

УДК 94 (477)

Микола ФЕДОРИШИН

ПЕРЕСОПНИЦЬКИЙ РУКОПИС: ТВОРЦІ І МЕЦЕНАТИ

Стаття присвячена дослідженню імен фундаторів і творців Пересопницького Євангелія – визначної пам'ятки української мови і культури. Основна увага приділяється ролі кожної особистості у творенні

перекладу Святого письма. Автор також встановлює причетність до написання цього Четвероевангелія ще однієї особи – учня писаря.

Ключові слова: Пересопницьке Євангеліє, Пересопницький монастир, князі Заславські, князі Чорторійські, архімандрит Григорій, писар Михайло Василевич.

Характерною рисою сучасного розвитку України є розширення досліджень у сфері регіональної політики в усіх її формах виявлення. Адже культура, як відомо, залишається стратегічним інструментом творення майбутнього. І в цьому зв'язку визначальна роль в умовах сьогодення належить регіонам, бо саме вони зберігають і примножують відповідну культурну спадщину, духовний клімат і колорит.

Вивчення історико-культурної спадщини в регіональному контексті є важливим підґрунтям й для створення загальної картини культурного процесу будь-якої країни, зокрема й України. Особливої актуальності ця проблема набуває сьогодні, адже у попередню добу розробка місцевої національно-культурної тематики особливо не стимулювалася. Пересопницьке Євангеліє викликало значний інтерес в українських дослідників. Помітний внесок у вивчення цієї пам'ятки зробили П. Житецький, О. Грузинський, І. Огієнко, Я. Запаско, В. Німчук, І. Чепіга, Л. Дубровіна, Л. Гнатенко та інші. За часів незалежної України книга дочекалася чотирьох видань. Перше видання (тираж — 500 примірників) було підготоване Інститутом української мови НАН України. Із 700 сторінок книги транслітерований текст займав 270 сторінок, решту присвячено науковим студіям [14]. Ще одне, факсимільне, видання, здійснила Українська православна церква (Московського патріархату) у 2008 році. А у 2013 – київське видавництво «Адеф-Україна» видало невеликим тиражем книгу під назвою «Пересопницьке Євангеліє: витоки і сьогодення». Де через факсимільне зображення було запропоновано вирішення двох окремих завдань: читачеві який не володіє спеціальними навичками читання тексту, написаного буквами церковнослов'янського алфавіту і без розділення на окремі слова, можливість опанування тексту Пересопницького Євангелія за допомогою транслітерованого тексту та полегшити читачеві, який не знає церковнослов'янської та руської (читай: староукраїнської -

М.Ф.) мов, сприйняття змісту стародавнього тексту через паралельне наведення сучасної української редакції. Слід підкреслити, що запропонована тут сучасна мовна редакція не є перекладом власне євангельського тексту і не вирішує завдань герменевтики [16].

В контексті нашого дослідження звертаємо увагу на таку річ: задум книги здійснювався із самовідданим патріотичним поривом, із бажанням принести цим користь простому народові. Такий висновок дозволяють зробити авторські тексти, вміщені у рукописі. Тому-то його натхненники – князі і духівники, люди шляхетні, адресували цю працю «люду християнському, посполитому». Тобто, до питання про авторство книги ніяк не можна підходити з голобельною класовою позицією, як це практикувалося у нашій науці досі.

Попередні дослідники, найбільше П.Житецький, О.Грузинський та І. Чепіга у своїх дослідженнях робили спроби окреслити роль архімандрита Григорія та писаря Михайла у творенні Пересопницького рукопису. Однак тут знаходимо чимало розбіжностей, які хотілося б звести до одного знаменника у цій статті.

Роль особистостей у творенні Пересопницького Євангелія вартує особливої уваги. Тому своїм завданням бачимо визначення ролі меценатів, перекладачів, писарів, художників у творенні Пересопницького рукопису. Переважна більшість поданого матеріалу ґрунтується на дослідженні першоджерел і вводиться до наукового обігу у такому контексті вперше.

Місцем створення Пересопницького рукопису є історична Волинь, зокрема, місто Заслав (суч. м. Ізяслав Хмельницької області – М.Ф.) та село Пересопниця (суч. с. Пересопниця Рівненського району та області – М.Ф.). Про творців Пересопницького Євангелія дізнаємося із самого рукопису. Наприкінці книги у Післямові писар досить розлого описав коло людей причетних до створення цього Четвороевангелія [14, с. 392-393]. П'ятеро осіб названо своїми іменами, троє з них – досить відомі можновладці тієї епохи. Це замовники та фундатори. Про трьох творців є лиш на сьогодні одні версії та припущення [22, с. 24-25]. Ще про одного творця – майстра іконописця, причетність до

художнього оформлення книги якого доказана науковцями, дослідження тривають.

Отже, до проекту створення Пересопницького Євангелія безпосередньо причетні особи :

- княгиня Анастасія Заславська, уроджена княжна Гольшанська, дружина князя Кузьми Івановича Заславського, після його смерті – ігумена Параскева родового Свято-Троїцького монастиря у Заславі – замовник, організатор та фундатор проекту;

- зять Анастасії, князь Іван Федорович Чорторийський, володар Клеванського князівства, як власник Пересопницького православного монастиря у 1557 – 1561 роках надав монастир творцям рукопису у повне користування (ієромонах Григорій став архімандритом! цієї обителі. Монастир, як відомо, ні до, ні після перебування тут Григорія, не мав статусу архімандрії);

- дружина князя Івана, княгиня Ганна Чорторийська, дочка Анастасії, уроджена княжна Заславська, відома прихильниця православ'я та предківських традицій – заступила матір в ролі організатора та фундатора цього проекту у Пересопниці;

- архімандрит Пересопницького православного монастиря Різдва Богородиці Григорій – укладач, перекладач та писар;

- писар Михайло Василієвич, син протопопа Саноцького – перекладач, редактор, писар та художник-оформлювач;

- учень писаря Михайла.

Крім того, буде слушним згадати ще двох осіб. Книгу почали писати у рік смерті чоловіка княгині Анастасії Кузьми Івановича Заславського. Анастасія вибрала собі чернече ім'я Параскева і стала ігуменею Заславського монастиря. Про те, що ця обитель була досить заможним господарством ще у часи князя Кузьми свідчить акт Януша Кузьмича, який підтверджує надання цьому монастиреві маєностей у селі Двірець. Документ датовано 12 червня 1556 року. Отже, чоловік та син Анастасії, володарі Заславського князівства, зміцнювали матеріальну базу Свято-Троїцького монастиря. Саме вони і забезпечили комфортні умови праці для творців рукопису у початковий період [21, с. 19].

Крім Григорія і Михайла, багато дослідників вважають, що до створення Пересопницького Євангелія були ще причетні інші особи. Зокрема, науковець Гнатенко Л. стверджує, що у Пересопницькому монастирі до написання уставом євангельських

текстів був долучений писець, ім'я якого залишилося невідомим, але саме ним і було продовжено написання Євангелія з арк. 155 зв. до 259 зв., а також писано тексти на арк. 341-399 зв. У другій частині рукопису писар Михайло писав тексти на арк. 260-339 зв., 399 зв.-442 зв. 444-481 зв. [3, с. 23].

Для підтвердження цієї версії знаходимо у Післямові писаря Михайла запис про свого учня. До цього часу дослідники не зважали на нього, бо ще у ХІХ ст. Павло Житецький припустився помилки у перекладі восьмої приписки. Фразу **«Итыжь... Михаил Василієвичъ синъ Протопопы Саноцкога, того тыжь поучень»**, він переклав як **«я тыжь ... того тыжь наоучен»** - «я того теж научений» [17, с.71]. В рукописі виразно прочитується **и оучень**, що означає **«і учень», а не наоучен** – «научений». Тож фразу, цілком ймовірно, треба перекладати так: **«Я теж... Михайло Василевич, син протопопа Саноцького. Того теж і учень»**. Це означає, що писар повідомляє не лише про себе, але й згадує свого учня.

Лише здогадки існують щодо питання про те, хто малював мініатюри та орнаментальні прикраси Пересопницького Євангелія, оскільки жодна приписка не згадувала імені маляра, який чомусь побажав залишитися невідомим. З цього вимальовується декілька причин для художника «залишитися у тіні»:

1. Приховування своїх високих заробітків (ухиляння від сплати податків, оренди тощо.);
2. Писар Михайло, очевидно вважав, що маляр виконавши своє замовлення за відповідну плату і більш ні на що не претендує;
3. Замковий маляр-іконописець Антон Дяк князя Олександра Чорторийського, волинського воєводи, теж за наказом господаря міг виконати замовлення і не залишити автографа.

До вивчення малярського оздоблення пересопницького рукопису долучалися у різні часи Павло Житецький [8], Олександр Грузинський [4], Григорій Павлуцький [13], Павло Жолтовський [9], Яким Запаско [10], Лев Скоп [18] тощо.

Якщо підсумувати різні думки і висновки цих дослідників, то маємо лише дві версії:

1. Волинське походження майстра [10, с.25]. Якщо глибше розвивати цю версію, то на нашу думку можна назвати прізвище

замкового маляра князя Олександра Чорторийського – Антон Дяк [21, с. 49, 1; с. 46, 2, с.78]. Князі Чорторийські були першими особами того часу на Волині (Олександр - волинський воєвода, Іван - луцький староста). З післямови відомо, що сприяв написанню рукопису князь Іван Чорторийський. Теоретично він міг при потребі домовитися зі своїм братом Олександром про відрядження їхнього слуги, відомого на Волині і Галичині маляра Антона Дяка до Пересопниці.

2. Федуско, маляр зі Самбора. Мистецтвознавець, дослідник українського іконопису Лев Скоп, за допомогою методу формального аналізу, порівнюючи пересопницькі мініатюри з багатим творчим доробком Федуска, досить переконливо стверджує, що саме цей маляр оздобив Пересопницьке Євангеліє [17]. Хоча ця версія має достатньо противників.

Анастасія Заславська. Саме її дослідники вважають першою особою по створенню Пересопницького Євангелія. У своїй післямові писар Михайло двічі підкреслює про те, що книга створена накладом княгині Анастасії Заславської, чернече ім'я Параскева, уродженої княжни Гольшанської, дружини князя Кузьми Івановича Заславського [14, с. 392]. Анастасія, княжна Гольшанська народилася приблизно у 1505 році у місті Дубровиці, яке на той час було центром однойменного князівства. Рід князів Гольшанських-Дубровицьких належав до так званих «княжат головних», тобто, саме вони залишалися спадкоємцями Великокняжого Гедимінового роду. Батько, Юрій Іванович Гольшанський, був визначним воєначальником того часу, його полк мав своє знамено з родовим гербом. Мати, Євдокія, виховувала 12 дітей, братів та сестер нашої героїні [21, с. 7-12]. Відомо, що біля Дубровиці у селі Селець був їхній родовий православний Свято-Миколаївський монастир. Тут, очевидно, і отримала освіту княжна Анастасія [Там само; с. 12-13]. У 1520 році Анастасія виходить заміж на князя Кузьму Івановича Заславського у місто Заслав, яке на той час було центром однойменного князівства. Від цього шлюбу у них було двоє дітей: Януш і Ганна. За іншими даними, у них було 4 дітей: дочка Ганна та сини Петро, Михайло та Януш (Іван) [5, с. 74]. Князь Петро Кузьмич не мав дітей, а Михайло загинув від необережного поводження із рушницею. Помер нежонатим. Князь Кузьма збудував у Заславі

новий замок та православний монастир з Церквою Святої Трійці. У 1547 році дочка Ганна виходить заміж за князя Івана Федоровича Чорторійського і переїздить до містечка Клевані, яке було центром Клеванського князівства. Син Януш Кузьмич одружився на Маріанні Петрівні Чапличівній-Шпанівській [19].

У 1556 році помер князь Кузьма, і новим власником Заславського князівства став його син Януш. Княгиня Анастасія взяла чернече ім'я Параскева та очолила їхній родовий православний монастир. Довгий час дослідники вважали, що цей монастир знаходився у селі Двірець (автор також так вважав до 2012 року). Зважаючи на досить аргументоване дослідження В. Пограничного, в якому вперше висвітлено місцезнаходження монастиря у Заславі, а не в Двірці, нами було досить ретельно досліджено першоджерела, а саме, дарчі грамоти Януша Заславського на фундуш та володіння монастирем у Заславі. Читаємо «монастиру нашому дворецкому надаємо ... село Дворец...». Адже з цього тексту досить добре видно, що монастир знаходився на двірці у Заславі [17, с. 63-65].

Саме у його стінах, 15 серпня 1556 року почалася праця над створенням Четвероевангелія. А цього ж року, князь Януш видав підтверджуючу грамоту на володіння монастирем села Двірець [21, с. 22-23]. Крім того, відомо, що цьому монастиреві також належали села Білижинці, Завадинці та Сенютки, що звичайно зміцнювало матеріальну базу цієї обителі. За словами Л. Гнатенко, тут було написане Михайлом Василевичем Євангеліє від Матвія та приблизно до середини Євангеліє від Марка [3, с. 56]. Далі тут роботу було припинено, а продовжено у Пересопницькому монастирі при церкві Різдва Богородиці. Майже всі дослідники шукають відповідь на питання, що спонукало творців перебратися до Пересопниці? На нашу думку було декілька причин:

1. Постійна військова загроза з боку татарського степу;
2. Хвороба княгині Анастасії Заславської. Її дочка Ганна, княгиня Чорторійська, власниця Пересопницького монастиря, перебрала функції своєї матері по забезпеченню реалізації цього проекту.

Відомо, що княгиня померла у віці 56 років у 1561 році. Писар Михайло нічого не написав про смерть фундаторки, очевидно, вона

все-таки побачила вінець богоугодної праці, після чого знайшла вічний спокій.

Ганна Чорторійська. Виходячи з того, що написання книги було перерване у Заславі з 1557 по 1560-61 рр., можна здогадуватися, що за цей час у родинях Заславських та Чорторійських вирішувалася подальша організація виконання цього проекту. Як бачимо, досить довго вирішувала княгиня Анастасія подальшу роботу над створенням рукопису. Нам поки що невідома переписка матері із дочкою з цього приводу. Але відомий результат: Ганна Чорторійська взяла на себе обов'язки по доведенню до кінця цього проекту і успішно з цим справилась. Княгиня Ганна, успадкувавши благочестя своєї матері, була знана на Волині як ревна захисниця старих предківських традицій православ'я. Вона народилася 1521 року у Заславському замку. У 1547 році вийшла заміж за володаря Клеванського князівства Івана Федоровича Чорторійського. За неї князі Заславські дали досить багатий посаг: 1000 коп грошей литовських, ще 1000 коп в коштовностях, перлах, клейнодах [19, с. 6]. Від цього шлюбу народилося п'ятеро дітей: три дочки: Ганна, Катерина, Олена та двоє синів: Іван та Юрій. З листа князя Курбського довідуємося, що діти виховувалися «во страсе Божием, и во православии праотеческом» [20, с. 2]. Син Юрій навчався у школі отців єзуїтів у Вільно (суч. м. Вільнюс у Литві. – М.Ф.). Як і застерігав Курбський Ганну, син у подальшому став католиком, першим із роду князів Чорторійських. Наслідуючи свою матір, вона так само, після смерті свого чоловіка прийняла чернече ім'я Євдокія, стала настоятелькою родового православного Миколаївського монастиря у Клевані. Разом з тим, вона також опікувалася монастирем у Пересопниці. Можна припустити, в чому ж могла полягати її організаційна робота по створенню рукописної книги: закупівля пергаментних листів (482 шт.), замовлення на виготовлення дерев'яної обкладинки книги та її відповідне оформлення (маталеві застібки, чеканка чотирьох євангелістів та розп'яття, бронзові жуковини тощо), забезпечення чорнилом та фарбою (позолота!), повне фінансове забезпечення творців, пошуки та залучення ілюстратора-іконописця для художнього оформлення рукопису.

Нам невідомо з яких міркувань розкішну рукописну книгу княгиня Ганна залишила у Пересопницькому монастирі. Книга

могла б повернутися до Заславського монастиря, або ж до Клевані. Однак відомо, що вона числилась у інвентарному списку Пересопницького монастиря у 1600 році [15, с. 12-15]. Княгиня Ганна померла у 1581 році.

Її чоловік, Іван Федорович Чорторийський, володар Клеванського князівства, луцький староста, на нашу думку, теж особисто сприяв творцям рукопису: дав дозвіл користуватися матеріальною базою пересопницького монастиря, добився у короля статусу архімандрії для цієї обителі.

Здавалося б, такі умови спонукали б появу книги елітарної, призначеної винятково для князівсько-вельможного вжитку. Насправді ж – і на цьому хочеться ще раз наголосити – створення Пересопницького Євангелія було актом високого, жертвовного добродійства з боку людей, причетних до цієї книги. Не маємо права не вірити авторам, які чітко заявляють у своєму творі про благородну, людинолюбну й високодуховну мету книги – стати основою для читання, просвіти, виховання, пропаганди євангельської моралі і філософії і, зрештою, просто для примноження духовних цнот серед широких мас, серед рідного народу.

Архімандрит Григорій У післямові писар згадує про роль ієромонаха Григорія: «Четвероевангеліє підготовлене покірним смиренным і боголюбивим ієромонахом Григорієм, пересопницьким архімандритом». В іншому місці читаємо: «Це все поставлено за порадою, увагою та пильністю вищезгаданого монаха Григорія, пересопницького архімандрита» [14, с. 392-393].

На основі цих записів дослідники робили висновки та припущення ролі цієї історичної особи у творенні рукопису. Перекладачем Святого Письма на руську (чит. староукраїнську – М.Ф.) мову вважають Григорія дослідники П.Житецький [8], О.Грузинський [4], Я. Янів [23], І. Огієнко [12], І. Чепіга [22]. На думку Л.Дубровіної та Л.Гнатенко Григорій був керівником роботи та перекладачем [7; с.84]. До цієї думки і схиляється учений-мовознавець В. Німчук [11, с.46].

Проведене коділогічне дослідження пам'ятки, зовнішньої структури (почерків, чорнила, організації сторінок та тексту, оздоблень, записів тощо), тексту Євангелія, характеру перекладів, додаткових текстів (передмов, післямов, сумаріїв тощо), записів

пам'ятки, а також вивчення графіки й орфографії рукопису свідчать, що від початку над її створенням працювали чернець Григорій, який згодом став архімандритом Пересопницького монастиря, а також писець Михайло Василевич з Сянока [7, с.84]. Графіко-орфографічний аналіз півуставних текстів пам'ятки та записів виявив відмінності в правописі Михайла та Григорія. Тексти сумаріїв писаних Григорієм, мають суттєві відмінності від узусних уживань основного тексту пам'ятки, які переважно відбилися у правописі голосних.

В орфографії півуставних текстів, писаних архімандритом Григорієм, уживаються, часто паралельно, орфограми як конфесійного, так і ділового письменства.

Отже, на нашу думку та думку більшості дослідників, архімандрит Григорій, крім керівної та перекладацької роботи виконував при потребі і обов'язки писаря.

Писар Михайло Василевич. Після кожного Євангелія переписувач чи редактор

давав своєрідний підсумок, у якому вказував, скільки глав, зачал чи стихів міститься у закінченому Євангелії та числом рукою написана книга: «рукою многогрішного раба Михайла Василевича, сина протопопа Саноцького» [14, с. 197, 240, 309, 392]. Отже відомо, що основним писарем був саме він. Крім того, І. Чепіга вважає його і частковим редактором тексту [22, с. 24]. Цілий ряд дослідників вважають Михайла писарем та художником – ілюстратором, який виконував художнє оформлення рукопису [3, 56-57]. За словами Л. Дубровіної та Л. Гнатенко писець Михайло брав участь у справі перекладу Святого Письма [7, с. 84]. Василь Німчук теж схиляється до цієї думки, аргументуючи це наявністю при словах неслов'янського походження, а також при кількох церковнослов'янських і навіть українських лексемах перекладів-пояснень кількома українськими словами, до того ж різнодіалектними, чого не могло б статися, якби переписувачем була одна особа [11, 46].

Висновки:

1. На період створення Пересопницького рукопису серед українського громадянства досить гостро стояла проблема збереження національної тотожності, яке знаходилося в умовах іноземного панування. Писемні пам'ятки того часу свідчать про

дедалі чіткіше й послідовніше відмежування в них руського (чит. українського – М.Ф.) від польського й литовського, про свідоме протиставлення власної національної традиції іншим, утвердження оригінальності, повноцінності, високих достоїнств усієї української традиції.

2. Виникнення Пересопницького рукопису спонукали потреби духовності українського народу, які гостро відчувала тогочасна волинська еліта – княгиня Анастасія Заславська, та її діти: син Януш, володар Заславського князівства, донька Ганна, княгиня Чорторийська-Клеванська. На нашу думку, православна релігія на той період була одним із основних джерел етнічної свідомості. Відтак постало також актуальне питання пропаганди релігійної духовності на ґрунті живої української мови.

3. Звернення до народної мови є найбільшою заслугою авторів Пересопницького Євангелія. Григорій, чернець, ієромонах, архімандрит. Знавець класичних (давньоєврейської, грецької. старослов'янської) та сучасних (української, польської, чеської) мов у цьому проєкті виконував обов'язки укладача, перекладача та писаря; Михайло Василієвич, син протопопа Саноцького – перекладач, редактор, писар та художник-оформлювач; виявлено у Післямові письмову згадку про третю особу – учня писаря Михайла. Ім'я художника, автора мініатюр євангелістів, залишається дискусійним.

4. Пересопницький рукопис органічно вписується в контекст великих революційних подій епохи європейської Реформації. Цілком очевидно, що наші країни були передовими особистостями своєї епохи.

Отже, творці Пересопницького Євангелія залишили нащадкам феноменальну рукописну книгу, пам'ятку мови, культури та мистецтва, яка не втратила цінності до сьогодні. Вона стала п'ятим символом державності України. У час створення нашої держави Пересопницьке Євангеліє стало національною святинєю, на якій присягають Президенти України. Вона є свідченням того, що переклади конфесійних текстів – це невід'ємна частина писемної культури народу. В історії України ця традиція йде від Пересопницького Євангелія. Перекладацька діяльність українських книжників продовжувала, таким чином кирило-мефодіївські

традиції щодо розбудови національної церкви і оцінюються як подвижницька праця українських патріотів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Александрович В. Малярі та система малярських осередків Волині XVI ст./ В. Александрович // Остріг на порозі 900-річчя. Матеріали IV науково-краєзнавчої конференції. – Остріг, 1993. – С. 46.

2. Александрович В. Словник малярів Волині XVI – XVII ст./ В. Александрович // Волинська ікона: питання історії вивчення, дослідження та реставрації. Матеріали V наукової конференції. – Луцьк, 1998. – С. 78.

3. Гнатенко Л. А. Письмо Пересопницького Євангелія та графіко-орфографічні особливості пам'ятки / Л. А. Гнатенко // Пересопницьке Євангеліє 1556-1561. Дослідження. Транслітерований текст. Словопоказчик / Вид. підготувала І. П. Чепіга за участю Л. А. Гнатенко. Наук.редактор В. В. Німчук. – К., 2001. – с.703.

4. Грузинский А. С. Пересопницкое Євангелие как пам'ятник искусства эпохи Возрождения в Южной России в XVI в. / А.С. Грузинский. – Киев, 1911. – с. 1-2,8.

5. Данилюк Л.М. Ізяславський Святотроїцький монастир в історії творення Пересопницького Євангелія / Л.М. Данилюк // Наукові записки РОКМ. – Рівне, 2011. – С. 74-79.

6. Дем'янчук Г. С. Хто він, Михайло Василевич? / Г.С. Дем'янчук // Погорина. – Рівне, 2002. – С. 28.

7. Дубровіна Л.А., Гнатенко Л.А. Археографічний та кодикологічний опис Пересопницького Євангелія / Л.А.Дубровіна, Л.А. Гнатенко // Пересопницьке Євангеліє 1556-1561. Дослідження. Транслітерований текст. Словопоказчик / Вид. підготувала І. П. Чепіга за участю Л. А. Гнатенко. Наук.редактор В. В. Німчук. – К., 2001. – с.703.

8. Житецькій П. Описание Пересопницкой рукописи XVI в., съ приложеніємъ текста Євангелія отъ Луки, выдержекъ из других евангелистовъ и 4-хъ страницъ снимковъ / П. Житецькій. – Київ, 1876. – с. 23-24.

9. Жолтовський П. Художнє життя на Україні в XIV-XVIII ст. / П. Жолтовський. – К., 1983. – С. 43, 95.

10. Запаско Я. П. Перлина книжкового мистецтва / Я.П. Запаско // Пам'ятки України. – К., 1986. – № 3. – с. 24-25.

11. Німчук В.В. Староукраїнська лексикографія в її зв'язках з російською та білоруською / В.В. Німчук. – К., 1980. – с. 46.

12. Огієнко Іван. Українська літературна мова XVI ст. і український Крехівський Апостол / Іван Огієнко. – Варшава, 1930. – С. 19-32.

13. Павлуцкий Г. Орнамент Пересопницькой рукописи / Г. Павлуцкий // Искусство. – Киев, 1911. – С. 83-92.

14. Пересопницьке Євангеліє 1556-1561. Дослідження. Транслітерований текст. Словопоказчик / Вид. підготувала І. П. Чепіга за участю Л. А. Гнатенко. Наук. редактор В. В. Німчук. – К., 2001. – с.703.

15. Пересопницькому Євангелію 450 років / Упорядник П. М. Кралюк. – Острог-Рівне, 2011. – 240 с.

16. Пересопницьке Євангеліє: витоки і сьогодення. – К: «Адеф-Україна», 2013. – с.1724

17. Пограничний В. До проблеми вивчення Пересопницького Євангелія / В. Пограничний // Скоп Лев. Майстер мініатюр Пересопницького Євангелія – Федуско, маляр зі Самбора / Лев Скоп. – Дрогобич, 2011.– 80 с.

18. Скоп Лев. Майстер мініатюр Пересопницького Євангелія – Федуско, маляр зі Самбора / Лев Скоп. – Дрогобич, 2011. – 80 с.

19. Тесленко Ігор. Замкова книга князів Заславських / Ігор Тесленко // Електронний варіант:<http://www.myslenedrevo.com.ua/uk/Sci/Local/Zaslav/Documents/CastleBook.html>.

20. Федоришин М.В. Замок у Клевані / М.В. Федоришин. – Дубно, 1992. – 7 с.

21. Федоришин М.В. Пересопницька Першокнига / М.В. Федоришин. – Рівне, 2005. – 82 с.

22. Чепіга І.П. Пересопницьке Євангеліє – унікальна пам'ятка української мови / І.П. Чепіга // Пересопницьке Євангеліє 1556-1561. Дослідження. Транслітерований текст. Словопоказчик/ Вид. підготувала І. П. Чепіга за участю Л. А. Гнатенко. Наук. редактор В. В. Німчук. – К., 2001. – с.703.

23. Janów J. Źródła Ewangelji Peresopnickiej / J. Janów // Slavia. – 1927. – Roć. 5, z. 3. – S. 470-499.

Н. ФЕДОРИШИН

ПЕРЕСОПНИЦКАЯ РУКОПИСЬ: СОЗДАТЕЛИ И МЕЦЕНАТЫ

Статья посвящена исследованию имен основателей и создателей Пересопницкого Евангелия - достопримечательности украинского языка и культуры. Основное внимание уделяется роли каждой личности в создании перевода Священного Писания. Автор также устанавливает причастность к написанию этого Четвероевангелия еще одного человека - ученика писаря.

Ключевые слова: Пересопницкое Евангелие, Пересопницкий монастырь, князя Заславские, князя Чарторийские, архимандрит Григорий, писарь Михаил Василевич.

M. PHEDORYSHYN

PERESOPNYTSYA MANUSCRIPTS: GREATOR AND PATRONS

The article investigates the names of the founders and creators Peresopnytsia Gospel - Attraction Ukrainian language and culture. Focuses on the role of each person in doing a translation of Scripture. The author also sets involvement in writing the Gospel of another person - a student clerk.

Key words: Peresopnitsa Gospel, Peresopnitsa Monastery, Zaslavsky princes, Chartoriyskie princes Archimandrite Gregory, clerk Mikhail Vasilevich.

УДК 82-2:82-1/-9"199"

Олена ЦОКОЛ

**КАРДИНАЛЬНІ ТА ЛОЯЛЬНІ ЕКСПЕРИМЕНТИ З
ЖАНРОВОЮ ФАКТУРОЮ ДРАМИ 1990-Х РОКІВ**

У статті розглянуто жанрові модифікації в українській драматургії 1990-х років, особливу увагу зосереджено на описі сюжетної структури текстів комедії, фарсу та сатиричної драми. Окреслено кілька тенденцій, які характеризуються жанровим конгломератом.

Ключові слова: сучасна українська драматургія, жанр, експеримент.